

La Letra Mesadièra

DE L'INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS D'ARIÈJA

11 car. Enric Fabre 09100 PÀMIAS
05.81.06.03.88/ieo09@orange.fr
<http://arieja.ieu-opm.com/>

AGENDA

Emissions de ràdio

Cada jorn a 12h32 e 18h52 - *De còr e d'òc* sus Radio Transparence 93.7 FM

Cada dimars, de 19h00 a 20h00 - *Era votz dera montanha*, sus Radio Couserans 94.7 FM

Corses e talhièrs d'occitan

A Pàmias, Foish, L'avelhanet, Sent Guirong, Le Fossat e Sent Joan del Falgar per debutants e confirmats.

Contacte : 05.81.06.03.88 o ieo09@orange.fr

Cant

13/12/2022 a 18h00 a Pàmias (Espaci occitan) – Talhièr de cants amb Pascala Respaud.

Contacte : 06.83.55.61.55 o lauset@gmail.com

Acamps

07 e 21/12/2022 a 19h00 a Pàmias (Espaci occitan) – Talhièr de convèrsa organizat pel Cercle occitan Prosper Estieu de Pàmias.

Contacte : 05.81.06.03.88 o ostaloc09@orange.fr

Animacions

09/12/2022 a 18h30 a Pàmias (Espaci occitan) – Rescontre literari : *A flor de poesia* amb Paulina Kamakine. Entrada liura.

Manja-dreit après la presentacion.
Contacte : 05.81.06.03.88 o ieo09@orange.fr

20/01/2023 a 18h30 a Pàmias (Espaci occitan) – Conferéncia sul poèta-terralhièr *Peiròta de Clarmond d'Erau* amb Léo Humbert-Cros. Entrada liura.

Manja-dreit après la presentacion.

Contacte : 05.81.06.03.88 o ieo09@orange.fr

28/01/2023 a Foish e a Montbrun - Dictada occitana (programa complet dins la *Letra mesadièra* venenta).

28/01/2023 a comptar de 15h00 a Montbrun-Boscatge - Dictada occitana, cants polifonics, vespralh, restauracion sus plaça, concèrt... Entresenhas e reservacions : jeannette.carrere@orange.fr (05.61.98.11.51) o f.souque@hotmail.fr (06.86.79.21.90)

LO MOT DE LA PRESIDENTA DE L'IEO D'ARIÈJA

Caris sòcis,

Un an de mès s'acaba e sèm totjorn presents per fèr viure la lenga occitana dins le nòstre departament. Cèrtas, es pas jamai aisit; mens encara dempuèi aquelas annadas de pandemia qu'aguèron consequéncias variadas sus la creacion e la participacion a las activitats culturalas e tanben amb la situacion de crisi tan sociala coma politica e economica que ven encara afortir las dificultats de cadun.

Cossí que siá, amb les nòstres paures mejans mas un vam totjorn viu contunham de propausar corses, conferéncias, estagis, talhièrs de lenga, taulièrs de libres, animacions, lecturas publicas, mòstras, teatre, de participar a manifestacions culturalas, d'editar d'obratges e qué te sabi encara...

L'annada s'acaba totjorn amb le Festenal occitan de Pàmias, eveniment màger vengut dempuèi 2008, le rendètz-vos indefugible de totes les occitans e occitanistas d'Ariège e d'endacòm mès. Ongan encara e malgrat la carga de trabalh que representa l'organizacion e le copacap per trapar pro de benevòls per ajudar, le Festenal demorèt un moment plan agradiu que nos i podèm retrobar per escambiar en lenga nòstra e profeitar d'una programacion de las bonas.

Plan segur, cal pas desbrembar que dins Ariège, benlèu mès que dins les autres departaments d'Occitània le problèma de l'ensenhament de l'occitan a l'escòla publica se pausa amb agudesas. I a pas pus d'occitan dins les collègis, pauc als licèus e a l'escòla primària. Podèm assegurar que le balanç es plan negatiu! Le Conselh departamental ne vòl pas entendre parlar, a tal punt qu'aqueste mes de novembre, i agèt pas cap de representant elegit del Conselh

d'Ariège –convidats ça que la– a l'acamp del grop de trabalh per l'ensenhament de l'occitan en ço nòstre, en preséncia de l'Inspector d'Acadèmia (DASEN), de representants del Rectorat, de la Region, del CREO... Un mesprètz qu'es pas de creire emai siá pas una causa novèla per nosautres.

Avèm de trabalhar per cambiar aquela situacion mès que malaisida de l'occitan dins l'ensenhament public subretot qu'avèm a l'IEO d'Ariège, las competéncias e le personal per fèr

d'intervencions de sensibilizacion dins las escòlas. Fèr dintrar l'occitan a l'escòla es le biais màger per pensar de capitar una socializacion de la lenga.

Un autre mejan es la preséncia de la lenga dins l'audiovisual public, aquò fa mestièr dins le mond d'ara per que viscan l'occitan e las autras lengas minorizadas. Cal esperar que la campanha novèla menada pel collectiu occitan per l'audiovisual ajudarà a nos porgir una television de país vertadièra que nos es de manca uèi.

Vesètz que de trabalh, n'avèm encara ; per ara, me demòra pas que de vos desirar de plan acabar 2022, de passar bonas fèstas e de tornar amb vam e estrambòrd en 2023.

Atal entre totes ac farem tot e subretot aurem d'occitan en Occitània !

Annia Wolf

En decembre, a Pàmias...

Rescontre Literari
Rencontre bilingue occitan / français

Paulina
KAMAKINE

PRESENTACION LIBRES
A flor de poesia

Cheminement poétique au travers de lectures choisies et présentation du livre *Paraulas de Hennes* ; regroupant 36 poëtesses.

VENDREDI 9 DECEMBRE 2022 – 18h30
PAMBIERS
Espaci occitan - 11 rue Henri Fabre

CONTACT : 05 81 06 03 88 – iec09@orange.fr

Per vòstres presents de Nadal, esitetz pas a nos rendre visita... I trobaretz tot çò que cal per botar al pè de l'ayet : libres, CD, DVD, pegas-solet...!!!

A plogut

Fuèlhas ja jaunas, fuèlhas que se daissan anar,
Arbres e tets, prats e calçadas,
Banhava l'aparéncia, a las gotas que claronan.
L'asfalt venguèc negre, la laca gisclava.

Las ventòrias balhavan vida als contravents,
La grisalha del cèl aviá amortat le cèl,
La pluèja sens s'anonciar plorava dins la valèa,
Les carrèus emborniats rajolavan de lor mèl.

Degun vegèc pas venir, estranja inconsciéncia,
La lavassada trempada, le laucet autoritari,
L'ondada que davalava nòstras ninòias fisanças
Qu'avián desbrembat l'imprevist de la tèrra.

E la pluèja es tombada sus mos dobtes, mas questions,
Sus mon amna brigalhada a las mespresas del ser.
Las fadas capblancas venguèron. De lor tendra atencion
Mon còr fusquèc sonhat, e lagremas d'espèr
Se mesclèron a la pluèja que plorava sens rason.

(Jacques Pince 11-11 2022)

Istòria del temps passat d'Alan Vidal

Mongetada e caçolet

La monja planta umila e frugala veniá plan dins las bolbenas magras e eissutas de la plana d'Arièja. Las fasiam al camp e n'amassàvam 4 o 5 sacs que vendiam sul mercat de Maseras le dijòus maitin.

L'ivèrn, un còp per setmana, le ser (a miègjorn reinava la sopa de caulets) nos tibàvam d'un salpiquet de monjas. Per dire la vertat, se parlava pas de mongetada ; aquel mot arribèc a l'encòp de la mòda de manjar monjas per las fèstas.

Al contrari de çò que se poiriá pensar cap de recèpta precisa regissiá aquel plat de païsan. S'i metiá çò que reballava al fons del bufet o d'un graissièr e se cromptava pas res. L'òrt fornissiá las carròtas e la cava las patanas, se se podiá de la *Beauvais* que fondián a la coseson en espessissent le chuc.

Se disiá que las monjas èran bonas quand èran plan porquejadas. Vertat qu'après aver tuat le pòrc la carn i mancava pas, les òsses a la sal balhavan bon gost e las codenas portavan onctuositat. Senon la carn i èra puslèu clara, un òs o un bòrd de cambajon sovent rance o tròces confits de rastèls d'auca.

Se'n cosinava totjorn de tròp de mòda que l'endeman se'n tornèsse rescalfar a la padena. D'atal las padenar las amelhorava. Tanben vos pòdi dire que s'escurava la padena amb de pan tant auriá fèit d'òl de ne daissar pèdre !

Es pr'aquò benlèu que dins d'autras contradas s'inventèc le caçolet. Aqueste plat es a quicòm pròche una mongetada còita dos còps, un còp normalament dins la topina e puèi un còp dins una caçòla. Aquela, una jata de tèrra còita, al sosbràs, permetiá una coseson regulara e doça que mudava una bona mongetada en un caçolet saborós, sustot se la crosta èra estada copada sèt còps, (es al mens çò que conta la legenda).

La cronica de Claudina Solhà

Questions per dus campions

Òc, que s'ageish del jòc plan conegut cadà fin de vrespada aishús França 2. Andà nosautis qu'é una enta privilegiada.

A 18h45, Andrè qu'arriba. E que s'installa, fàcia a la television, dedens le noste fautulh de repaus, que's lèva dels pès e que's baisha del cap. Aquí que s'estira altant que pòt. Coma a fèt soenh una brava jornada de trebalh, atal que'n profieta andà recuperar chiu. Iò, que'm boti de còsta le pòste, andà non pèrde arrés. Un moment privilegiat ont mos retrobam totis dus, sense que deguns mos venga perturbar.

Ara, le jòc que pòt començar. Samuèl Estièni que presenta les 4 candidats, mes que non l'escotam cap qu'a mantat. Qué mos fè que la un demore a París, que l'auta sia jornalista, que le tresième colleccione les soldats de plomb e que la derrèra voiatge entrò las contradas pregonas de l'Amazonia ? Que mos destibam.

Arriban les 9 punts ganhants. Que consista a respòner a questions de 1, 2 o 3 punts entrò la chifra volguda. Solament tres personas que contunharàn. Andrè ça ditz : « Que mos cal trobar almens 4 responsas andà provar-mos que le cervèl que non s'é cap complètament fonut. » Ara, que param las aurelhas, mes aquel diable d'animator que parla tament vite que's minja la mantat dels mots! E les candidats, mès rapidis que nosautis, que mos an le devant. Enfin, b'arribam pr'aquò a díser quicòm de just, cadà un dins sos domanis, matematicas- sciéncias-espòrts andà la un, geografia-istòria-literatura per l'aute.

Ara, le segond jòc : les 4 en seguida. Samuèl qu'anonça 4 tèmas, dont un dit mistèri. E les candidats que'n causeishen un d'après l'òrde de seleccion. Un còp aquò fèt, la persona qu'a tres menutas andà dar le mès de responsas justas possiblas. Se's trompa, que torna a zèrò, e tot qu'é a recomençar. Le qu'a 4 punts d'arrenc que s'arrèsta. E le derrèr que se'n torna a casa.

Nosautis, tostem estirats e profietant de la calor del poèla, qu'ensajam de seguir. Mes que n'arribam cap plan soenh a acabar! Que mos estimulam l'aun l'aute andà ensajar de trobar responsas en prumèr. Qu'èm plan atal, sense que deguns mos perturbe.

Non vòls pas que, just ara, le telefòn que sona! Que non botjam cap. Que deisharàn un messatge, e que l's i soarè apueish.

Segonda partida finida. Ara una copadura de publicitat. Que mos eishordan amb aquò! Que copi le son per 5 mn, e aquí que mos condem çò qu'avem fèt de la nosta vrespada. T'arriba la gata, que se'n va dret aishús André, e que li vié explicar que cal que s'ocupe d'ela. Que's pausa de tala faïçon que li met le sèu cap dedens la man esquèrra. E aquí que s'adòrm en ronronant tot doçament. Se la posicion non va, amb la pata, que fè la rectificacion.

Ara les dus finalistas del tresième jòc : le primèr a 12 punts qu'aurà ganhat. A cadà question 10 segondas. Quand l'animateur da le tèma, le que comença que pòt respòner a 4, pueish que passa a l'auta 3, tornar al de la debuta 2, pueish 1 andal derrèr. O res. Aquí qu'òn pòt dar mès d'una proposicion.

Les sujèts que parten aishús domanis talament diferents que non trobam cap, en particular se pòrtan aishús las cançons anglesas e americanas, o le cinemà actual, o la literatura la mès recenta, o las mangàs, o tant d'autas. Mes enfin, dins l'ensemble, ja mos defendem pr'aquò.

Doncas, un candidat qu'é champion entrò le lendeman, o mès enlà. E se ganha 5 dias de seguida que s'empòrta la canhòta, de 10 000 € a la debuta e qu'augmenta cadà dia. E qu'a la possibilitat de contunhar 6, 7, 8 còps, entrò que cabusse. Quand pèrga aquí, que participarà a Questions per un Supèrcampion le dissabte a partir de 18 oras, ont tornam a trobar gents que ganhèren almens un còp al primèr jòc.

L'episòdi que s'acaba. Mes André, pròishi de s'adormir, que n'a cap plan enveja de botjar. Qu'èm talament plan atal. Enfin, que's decida pr'aquò a maniglar las manetas andà recuperar la posicion asseguda, pueish dreta. E que mos separam en soiant-mos una bona nhet.

~~~~~

Nuèit de Nadal

Al còr de l'ivèrn e tenèbras longassas,
Les jorns corts pallejan de raias fugaças.
Après l'avent, psalmes, orasons e tindal,
Arriba la lusor de la nuèit de Nadal.

Nuèit de divina fèsta o ertgia
Pastres, grèpia e reis n'ornan la magia.
Una estela lusís de l'incredulitat,
Qu'un drollet seriá nascut per l'eternitat.

Jòia e nadalets enluminan la nuèit.
Campanas e ciris festejan mièja-nuèit.
Vin e merluça embelisson ressopets.
Contes e presents encantan les menudets.

Mas al triste canton d'ostalses desbrembats,
Vièlhs acaptats sòmian d'espèrs amortats.
S'ajaçaràn lèu sense mèl ni litanias,
Per la longa nuèit de fred e d'insomnias.

Alan Vidal

*Bal amb Castanha e Vinovèl
Pàmias, Festenal occitan - 26/11/2022*

***Tota la còla de l'IEO d'Arièja
vos desira de bonas fèstas de fin d'annada***

***Al moment de clavar aquela letra aprenèm la despartida de Pau Burgan,
escrivan, cercaire en onomastica e toponimia***